

55 הגמרא מביאה ברייתא, ובה כמה דינים שנאמרו מטעם שמא
56 יחשדוהו. הדין הראשון דומה לדין משנתנו: **תני רבנן, עיר שיש בה**
57 **יום איד לעבודת פוכבים, אסור ליכנס לתוכה, ואפילו לא כדי**
58 **לעבור מתוכה לעיר אחרת, שמא יחשדוהו שמשותף בעבודתה,**
59 **דברי רבי מאיר. והקמים אומרים, כל זמן שהדרך מיוחדת לאותו**
60 **מקום שעושים בו איד ואי אפשר להגיע ממנה למקום אחר, אסור**
61 **ללכת בה, אבל אם אין תדרך מיוחדת לאותו מקום, מותר ללכת**
62 **בה. לפיכך מותר להיכנס לעיר זו כשאפשר לעבור מתוכה לעיר**
63 **אחרת, מפני שהרואה אומר שהולך הוא לעיר אחרת.**
64 **דין נוסף שטעמו מפני החשד: מי שישב (נתקע) לו קוץ ברגלו**
65 **כשעבר בפניו פסל של עבודת פוכבים, לא ישחה ויפליגה מרגלו,**
66 **מפני שכששוחה נראה כמשתתחה לעבודת פוכבים. ואולם אם**
67 **אינו נראה כמשתתחה לה, מותר.**
68 **דין נוסף מאותו טעם: נתפזרו לו מעותיו בפני עבודת פוכבים, לא**
69 **ישחה ויפליג, מפני שנראה כמשתתחה לעבודת פוכבים. ואם אינו**
70 **נראה, מותר.**
71 **דין נוסף מאותו טעם: מעיין המושך – המזרים את מימיו לפני עבודת**
72 **פוכבים, לא ישחה וישתה ממנו, מפני שנראה כמשתתחה לעבודת**
73 **פוכבים. ואם אינו נראה, מותר.**
74 **דין נוסף מאותו טעם: פרצופות המקלחין מים (לכרכין) (בכרכים) [**
75 **– צורות אדם חלולות שנכנסים להם מים מגבם ונשפכים מפיהם,**
76 **שעושים בכרכים לנוי כדרך העשירים, לא יניח פיו על פיהם**
77 **וישתה, מפני שנראה כמנשק לעבודת פוכבים.**
78 **הברייתא מביאה איסור נוסף הדומה לאיסור השתיה מן הפרצופות,**
79 **אך טעמו שונה: כיוצא בו, לא יניח פיו על סילון – צינור מים**
80 **מחובר בקרקע, וישתה, ואפילו שלא לפני עבודה זרה, מפני הסכנה**
81 **– שמא יבלע עלוקה שרכה להימצא במים, ויטכס בנפשו.**
82 **הגמרא מבררת מה כוונת הברייתא באומרה 'ואם אינו נראה מותר',**
83 **מבררת הגמרא: מאי 'ואם אינו נראה', אילמא דלא מתהוי – שאין**
84 **מי שרואהו שוחה לפני העבודה זרה, לא יתכן שזאת כוונת הברייתא,**
85 **והאמר רב יהודה אמר רב, כל מקום שאסרו חקמים לעשות איהו**
86 **דבר מפני מראית העין – שהרואה חושדו שעובר עבירה, אפילו**
87 **בחדרי חדרים שאין אדם רואהו אסור לעשותו. אלא אימא כוונת**
88 **הברייתא היא שאם אינו נראה כמשתתחה לעבודת פוכבים, כגון**
89 **ששוחה באופן שמפנה לה את גבו או את צידו, מותר.**
90 **הגמרא מבאר מדוע צריכה הברייתא לפרש את כל הדינים הללו,**
91 **ולא מספיק שתאמר אחד מהם וממנו נלמד את כל השאר. מבאר**
92 **הגמרא: וצריכא, דאי תנא קוץ, היינו אומרים שדווקא כאן החמירו**
93 **עליו שלא ישחה לפני העבודה זרה משום דאפשר למיזל קמיה**
94 **ומשקליה – שיכול להמשיך ללכת הלאה ולהתרחק מלפניה ושם**
95 **ליטלו מרגלו, אכל כשנתפזרו לו מעות לפני עבודה זרה, דלא אפשר**
96 **שילך למקום אחר לאוספו, אימא לא – תאמר שלא החמירו בו**
97 **בדבר שיש בו מראית העין בלבד, ומותר לשחות ולאוספו. ואי תנא**
98 **מעות, היינו אומרים שדווקא כאן החמירו עליו שלא ישחה לפני**
99 **העבודה זרה משום דממזא – שהוא רק הפסד ממנו, אכל קוץ,**
100 **דצער – שהוא צער הגוף, אימא לא – תאמר שלא החמירו בו**
101 **ומותר לשחות וליטלו מרגלו. ואי תנא הני תרתי, היינו אומרים**
102 **שדווקא בהם החמירו משום דליבא סכנה – שאין סכנת נפשות**
103 **בצער הקוץ ובהפסד המעות, אכל מעיין שלפני עבודה זרה, דאיכא**
104 **סכנה דאי לא שתי מייית – שיש לפעמים סכנת נפשות שאם לא**
105 **ייתה באותו רגע ימות בצמא, אימא לא – תאמר שלא החמירו בו**
106 **ומותר לשחות ולשתות ממנו. מסיקה הגמרא: צריכא – אכן צרכים**
107 **שלושת דינים אלו להאמר ואי אפשר ללמודם זה מזה.**

1 **ששפתו – (שהשויבו) שתי קדירות על גבי בירה אחת ומבשל כל**
2 **אחד את שלו, ולא השו להם חקמים לאסור את הדבר שמא יבוא**
3 **לידי תקלה מפני סמיכותן זו לזו. ומזה תלמד לענין עטלוא של עזה,**
4 **שאף על פי שסמוך הוא לעזה מאד, מותר לשאת ולתת עמהם ביום**
5 **האיד של עזה.**
6 **הגמרא מבררת מה כוונת רבי חנינא בתשובתו זו. מבררת הגמרא:**
7 **מאי 'לא השו להם חקמים' – מה היא התקלה עליה אמר רבי חנינא**
8 **שלא חשו לה, ומה נלמד מכך לענין עטלוא של עזה.**
9 **הגמרא מביאה שלוש דעות של אמוראים, למה התכוין רבי חנינא.**
10 **דעה ראשונה: אמר אביי, כוונת רבי חנינא שעל אף סמיכות**
11 **הקדירות לא חששו בו משום בשר נבילה שבקדירת העובד כוכבים,**
12 **ולא אמרינן, דלמא מהדר אפיה ושאל לאלהויה – אולי בעת**
13 **הבישול יסב הישראל פניו לאחוריו, וישרי – ויטיל העובד פוכבים מן**
14 **הנבילה בקדירה של הישראל, ויכשילנו באכילת נבילה האסורה**
15 **מדאורייתא. ומזה לומדים, דבנותה הקא נמי – שכך גם כאן, אף**
16 **שעטלוא של עזה סמוך אליה מאד, התיירו לקבל מעות מידם ולא**
17 **השו להם חקמים משום דמי עבודת פוכבים – לא חששו שמא**
18 **קיבל בן העטלוא מעות אלו מבן עזה שהקריב את המעות היום**
19 **לעבודה זרה, ויכשל הישראל באיסור הנאה מדמים שהוקרבו**
20 **לעבודה זרה שהוא איסור דאורייתא.**
21 **דעה שנייה: רבא אמר, מאי 'לא השו להם חקמים', שלא חששו בו**
22 **משום בישולי עובדי פוכבים, שמא יבקש הישראל מן העובד**
23 **כוכבים שיבשל לו קדירתו ויכשל באכילת בישול נכרי האסור**
24 **מדרבנן. ומזה יש ללמוד, דבנותה הקא נמי, אף שעטלוא של עזה**
25 **סמוך אליה מאד, לא השו להם חקמים משום יום אידם – לא**
26 **חששו שמא בן העטלוא נמשך אחר בני עזה והיום הוא גם יום אידו,**
27 **ויעבור הישראל על איסור דרבנן שלא לשאת ולתת עמהם ביום**
28 **אידם. אך אין לומר כדברי אביי, שכוונת רבי חנינא שלא חששו מצד**
29 **איסור נבילה ומזה ראה שלוא חוששים גם לדמי עבודה זרה**
30 **בעטלוא. כי נבילה החשש הוא רחוק, שהרי אין לעובד כוכבים**
31 **הנאה אם יערבנה בקדירת הישראל, וגם ירא שמא יתפסנו הישראל**
32 **במעשהו ויתבענו לדין על קלקול קדירתו, ובדמי עבודה זרה החשש**
33 **קרוב יותר, שהרי בן עזה חפץ לעשות רצון בני העטלוא וכשר הדבר**
34 **בעיניו לתת המעות בידם, לפיכך כל המעות שבעטלוא אסורות**
35 **ביום זה, אלא אם רואה שכן העטלוא מוציאן מתיבתו ששמר בה**
36 **מעותיו מאתמול.**
37 **דעה שלישית: רבה בר עולא אמר, כוונת רבי חנינא שלא השו להם**
38 **חקמים משום צינורא – לא חששו שמא יתנו רוטב נבילה לתוך**
39 **קדירת הישראל, כיון שהוא איסור קל, שאינו שכיח שינתו ואף אם**
40 **יתנו בטל ברוב. ומזה יש ללמוד, דבנותה הקא נמי, אף שעטלוא**
41 **של עזה סמוך אליה מאד, התיירו לשאת ולתת עמהם שלשה ימים**
42 **לפני יום האיד של בני עזה, שהוא איסור קל יותר מביום האיד עצמו,**
43 **ולא השו להם חקמים משום לפני אידיהן – לא חששו שמא בן**
44 **העטלוא נמשך אחר בני עזה ועושה עמהם איד ונאסר לשאת ולתת**
45 **עמו שלוש ימים קודם לכן. אבל אין לומר כדברי רבא, שכוונת רבי**
46 **חנינא שלא חששו מצד איסור בישול נכרי ומזה ראה שלוא חוששים**
47 **גם לאיסור משא ומתן בעטלוא ביום האיד עצמו של בני עזה. מפני**
48 **שבבישול נכרי החשש הוא קל, שהרי מספיק שהישראל יתנה פעם**
49 **אחת בגחלים ושוב לא תאסר קדירתו מצד בישול נכרי, ובמשא ומתן**
50 **בעטלוא החשש חמור יותר, כי מפני סמיכותם לבני עזה קרוב להיות**
51 **שימשכו אחריהם לעשות את האיד עמהם.**
52 **שינוי במשנה לענין עיר העושה יום איד, 'מהו לילך לשם וכו' בזמן**
53 **שהדרך מיוחדת לאותו מקום אסור, שמא יחשדוהו שהולך**
54 **להשתתף בעבודתם.**

מבררת הגמרא: **וְאִי צְחִי מֵאִי תִּקְנֵתֶיהָ** – ואם צמא למים מה תקנתו
 שיובל לשתות ולא ינוק. משיבה הגמרא: **אִי אִיכָא אַחֲרֵינָא בְּהֵדִיהָ**
 – אם יש אדם אחר עמו, והוא ישן, ליתרֵיהָ וְלִימָא לִיהָ צְחִינָא מֵאִי
 – יעירנו משנתו ויאמר לו 'צמאתי למים'. **וְאִי לֹא** – ואם אין אחר
 עמו, **וְנִקְרָשׁ בְּנִבְתָּמָא אַחֲצָבָא** – יקיש במכסה הכר על הכר, כדי
 שישמע השד ויחשוב שיש עמו אדם נוסף, **וְנִימָא אִיהוּ לְנַפְשֵׁיהָ** –
 ויאמר לעצמו, **פְּלִגְיָא בְּרַ פְּלִגְיָא** – פלוגי בן פלוגייתו, **אֲמָרָה לְךָ**
אִימָךְ, אֲוֹדָהָרְךָ – היזהר! מהמוזיק ששמו **שְׁבָרִירִי בְּרִירִי רִירִי יִרִי רִי**
 הנמצא פְּסָסִי חִירִי – בכוסות חרס חדשות. ועל ידי ששומע השד
 את שמו 'שבִּרִירִי' הולך ומתמעט הרי הוא בורח משם, ומותר לשתות
 מן המים.

משנה

משנה זו מביאה דין נוסף בענין איסור משא ומתן עם הנכרים ביום
 אידם: **עִיר שֵׁישׁ פֶּה עֲבֻדָת בּוֹכְבִים** – שחוגגים בה היום יום איד
 לכבוד עבודה זרה שבעירם, ומנהגם היה לערוך יריד ביום אידם.
וְהָיוּ פֶּה חֲנוּיֹת מְעוּפְרוֹת – מקושטות, והיה זה סימן שבאותן
 חנויות משלמים מכס לעבודה זרה, והיו בה גם חנויות **שְׂאִינִן**
מְעוּפְרוֹת, מפני שאינן משלמות מכס לעבודה זרה. **זֶה הָיָה מְעֻשָׂה**
בְּבֵית שְׂאֵן, שהיו שם חנויות מעוטרות ושאינן מעוטרות, **וְאֲמָרוּ**
חֲכָמִים שהחנויות המְעוּפְרוֹת אסורות – אסור לישראל לקנות בהן,
 מפני שחלק מהתשלום שישלם, נלקח ממנו מכס שמשתמשים בו
 הכומרים לצורכי עבודה זרה, ונמצא מהנה את עבודה זרה ואסור,
וְשְׂאִינִן מְעוּפְרוֹת מוֹתְרוֹת, כי אין מגיע מהן מכס לעבודה זרה, אלא
 לשאר בני העיר.

גמרא

הגמרא מבארת מה הטעם שהחנויות המעוטרות אסורות: **אָמַר רַבִּי**
שְׁמַעוֹן בֶּן לָקִישׁ, מה ששינוי במשנתינו שהמעוטרות אסורות, **לֹא**
שָׁנוּ – לא אמרו דין זה, **אֲלָא כְּשֶׁהָיוּ מְעוּפְרוֹת בְּוֹרְדִי וְהָדָם** שהם
 נותנים ריח טוב, ודרך לשוטחם לפני עבודה זרה, והטעם שאסור
 לקנות בחנויות אלו הוא משום **דְּקָא מוֹתְהֵי מוֹרִיחָא** – שהוא נהנה
 מריח של תקרובת עבודה זרה האסורה בהנאה, **אֲכַל הִיוּ מְעוּפְרוֹת**
בְּפִירוֹת בְּלַבַּד בְּלֹא וְרִידִים וְהַדְסִים, מוֹתְרוֹת החנויות לקנות בהן, ואף
 על פי שמשלמות מכס, ונמצא שעל ידי קנייתו מהנה את עבודה זרה.
 ריש לקיש מבאר את טעם דבריו: **מֵאִי מְעֻפְרָא** – מהו הטעם בזה, הרי
 על ידי קנייתו באה הנאה לעבודה זרה, אלא **דְּאֲמַר קְרָא** – נאמר
 בפסוק בענין עיר הנדחת (דברים יג טו) **'הִחָרַם אוֹתָהּ וְאֵת כָּל אֲשֶׁר בָּהּ'**
וְגו' וְלֹא יִדְבַק בְּיָדָךְ מֵאוֹמֶה מִן הַחָרֵם, כלומר תכלה את כל אשר
 בעיר ואסור לך ליהנות כלל ממנה שבעיר. ויש לדייק מזה, **נִהְיָה הוּא**
דְּאֲסוּר – שרק ליהנות מעבודה זרה אסרה התורה,

הגמרא מבררת מדוע צריכה הברייתא לכתוב גם את הדין הרביעי.
 מבררת הגמרא: **פְּרָצוּפוֹת לְמָה לִי** – למה שנה התנא גם דין זה, הרי
 אפשר ללומדו מדין מעין שגם הוא מאותו טעם. משיבה הגמרא:
מְשוּם דְּקָפְעֵי לְמִיתָנִי – שרצה לשנות אחריו **'כִּיּוּצָא בּוֹ לֹא יִנִּיחַ**
פִּיּוֹ עַל גְּבִי הַסִּילּוֹן וְיִשְׁתָּהּ, מִפְּנֵי הַסְּפָנָה, ואם היה מזכיר את דין
 המעין בלבד לא היה יכול לומר אחריו 'כיוצא בו', שהרי דין המעין
 לא נשנה בברייתא רק בשמניח את פיו על המעין, אלא אף בשוחח
 ושותה על ידי לקיחת המים בידיו, אבל בסילון האיסור הוא רק
 כשמניח את פיו על גביו. ולכך סמכו לדין הפרצופות שבשניהם
 האיסור הוא רק כששותה בהנחת פיו.

הגמרא מבררת על איזו סכנה מדברת הברייתא. מבררת הגמרא:
מֵאִי מְפַנֵּי הַסְּפָנָה. משיבה הגמרא: מפני סכנת **עֲלוּקָה**, שמא
 כשמניח פיו על הסילון יבלע עלוקה, שהיא תולעת קטנה מוצצת דם
 הנמצאת במים, ויסתכן בנפשו.

הגמרא מביאה ברייתא ובה דין דומה: **תָּנוּ רַבָּנָן, לֹא יִשְׁתָּה אָדָם**
מֵיִם לֹא מִן הַנְּהָרוֹת וְלֹא מִן הָאֲנָמִים, לא על ידי שיריבין עצמו
 אליהם ויגמעם בְּפִיּוֹ, ולא על ידי שיקחם בְּיָדוֹ ויביאם לפיו.
וְאִם שְׁתָּה מֵהֶם בְּאוֹפְנִים אִלוֹ, דְּמוֹ בְּרֵאשׁוֹ – עון מיתתו יחול על
 ראשו, **מִפְּנֵי הַסְּפָנָה** – שמסכן את עצמו. ומבארת הגמרא: **מֵאִי**
מְפַנֵּי הַסְּפָנָה, מפני סְפָנָה עֲלוּקָה.
אֲמַרְתּוּ הַגְּמָרָא: דין זה שבברייתא, **מִסְּיַע לִיהָ לְרַבִּי חֲנִינָא, דְּאָמַר**
רַבִּי חֲנִינָא, הַבּוֹלֵעַ נִימָא שְׁל מֵיִם – עלוקה החיה במים, מוֹתְרָה
לְהָחֵם לּוֹ מֵיִם חֲמִין בְּשֶׁפֶת שישתה ויתרפא, מפני שהיא סכנת
 נפשות.

הגמרא מביאה מעשה שעשו בו כדינו של רבי חנינא: **וּמְעֻשָׂה פְּאָחַד**
שְׁבָלַע נִימָא שְׁל מֵיִם, והתיר רבי נחמיה לְהָחֵם לּוֹ חֲמִין בְּשֶׁפֶת.
 הגמרא מבררת מה יעשה הבולע כדי שלא ימות בזמן הכנת המים.
 מבררת הגמרא: **אֲדַהְכִּי וְהָכִי** – בינתיים, מה יעשה שלא ימות.
 משיבה הגמרא: **אָמַר רַב הוּנָא בְּרִיה דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ, לִיגְמַע חֲלָא** –
 ישתה חומץ, לעכב את העלוקה שלא תמיתנו.
הַגְּמָרָא מְבַאֵר מקרה אחר שיש בו סכנה, מה יש לעשות בו: **אָמַר**
רַב אִידִי בְּרַ אֲבִין, הָאִי מֵאִי דְּבָלַע זִיבוּרָא – צירעה, מְחִיָּא לֹא תָּיִ
 – לא יחיה בשום אופן, מפני שתעקוץ במעיו עד שימות ואין לו
 רפואה. מיהו **לְשִׁקְיָה רַבִּיעֻתָא דְּחֲלָא שְׁמִנּוּ** – ישקוהו רביעית חומץ
 חזק, **אֲפִשְׁרֵי דְּהָיִי פוֹרְתָא עַד דְּמַפְקִיד אֲבִיתָהּ** – שעל ידי זה יכול
 לחיות מעט עד שיצוה על נכסיו.

ברייתא נוספת, שגם היא עוסקת בשתיית מים שנאסרה מפני סכנה:
תָּנוּ רַבָּנָן, לֹא יִשְׁתָּה אָדָם מֵיִם בְּלִילָה בֵּין מִן הַנְּהָרוֹת וְהָאֲגָמִים ובין
 מן הכלים, **וְאִם שְׁתָּה דְּמוֹ בְּרֵאשׁוֹ, מִפְּנֵי הַסְּפָנָה**.

הגמרא מבררת על איזו סכנה מדברת ברייתא זו. מבררת הגמרא:
מֵאִי מְפַנֵּי הַסְּפָנָה. משיבה הגמרא: מפני סְפָנָה שְׁבָרִירִי – השד
 הממונה על מכת סונירים, שדרכו להזיק למי ששותה מים בלילה
 יחודי.

המשך ביאור למ' עבודה זרה ליום שישי עמ' א

בְּזִמְנֵי הָהָּ, שְׂמַאחַר ואין בית המקדש, אין לדברים אלו תקנה, ונמצא
 הוא גורם מכשול, שיש לחשוש שיהנה מהם ונמצא שמעל בהקדש.
וְאִם הִקְדִּישׁ, או עבר וְהִחְרִים, או עבר וְהִעֲרִיף, עליו לאבדם בכדי
 שלא יבוא להכשל בהם, לפיכך אם היתה זו פְּהֻמָּה שהפריש לצורך
 הקדש, **הִיִּעֲקַר** – צריך לעקרה. ואם היו אלו פִּירוֹת או כְּסוֹת
 וְכִלִּים,

אין לומר על שום דבר 'הרי זה הקדש' בזמן הזה, לאחר שחרב בית
 המקדש, לפי שסתם הקדש הוא לבדק הבית, ואסור בהנאה, **וְאִין**
מְחִרִימִין – וכמו כן אין לומר בזמן הזה על דבר 'הרי זה חרם', לפי
 שסתם חרמים הם לבדק הבית, **וְאִין מְעֲרִיבִין** – אין לומר 'ערכי עלי',
 או 'ערך איש פלוני עלי', שעליו ליתן להקדש את דמי הערך
 המפורשים בתורה (ויקרא כו א-ח), כל הדברים הללו אסור לעשותם